

A fájdalom

A fájdalom fogalma, típusai:

A fájdalom fizikai, érzelmi és magatartási reakciók komplex keveréke. A fájdalomérzet egyéni, szubjektív.

Tipusai:

- Akut fájdalom, friss sérülés.....
- Krónikus fájdalom, elhúzódó, tartós

A fájdalom élettani jellemzői:

A fájdalom igen fontos élettani védekező mechanizmus, valamilyen károsító inger eredménye.

Érzékelés: valami okán sejtkárosodás történik és fájdalomkeltő anyagok szabadulnak fel.

Észlelés: a fájdalom tudatosulásának a folyamata.

Válaszreakció: fizikai és magatartási válaszreakciók jönnek létre, ami mindenkinél egyéni.

Jellegzetes testmozdulatok, arckifejezések alakulnak ki.

A fájdalmat befolyásoló tényezők függenek:

- az életkortól
- a nemtől
- a kulturális háttértől
- szorongástól
- fáradságtól
- korábbi tapasztalatoktól
- családi és társadalmi támogatástól
- figyelemtől

A fájdalom korai és késői hatásai:

Korai fájdalom: A fájdalom kezdetén következtethetünk az esetleges nagyobb betegség megelőzésére, intenzítésára jelezheti a betegség súlyosságát.

A fájdalom lehet: éles, tompa, szúró, görcsös, égető, nyilaló, sajgó, hasogató, szorító, stb.

pl.: vakbélgyulladás ► perforáció ► hashártyagyulladás

gyomorfekély ► perforáció ► hashártyagyulladás

szegycsonti szorító érzés ► infarktusra utal

Késői fájdalom lehet: fantom fájdalom

Pl.: amputáció, testrészek eltávolítása után: a betegek fájdalmat érezhetnek. Folyamatos vagy rohamokban jelentkező égő, görcsös, nyilaló.

Műtétek után, sebgyógyuláskor is érezhet a beteg fájdalmat, ez természetes velejárója.

A fájdalom megfigyelésének szempontjai, szabályai:

A fájdalom fennállását külső tünetekből is láthatjuk:

1. Testmozdulatokból pl.: nyugtalanság vagy mozdulatlanság, fokozott izomfeszültség, fel-alá járkálás, ritmikus mozdulatok, a beteg fogja a fájdalmas területet.
2. Jellegzetes testtartás: Pl.: görnyedt testtartás hasi görcsök esetén, görnyedt testtartás a fej hátra feszítve „vadászkutya fekvés” agyhártyagyulladás esetén, stb.
3. Arckifejezésből: aggódó tekintet, tág pupillák, fintor, fogak összeszorítása, homlok ráncolás, ajak harapdálás
4. Hangokból: nyögés, sírás, sikítozás, kapkodó légvétel
5. Társas érintkezésből: beszélgetések kerülése, csökkenő figyelem, nem érdekli más csak a fájdalom csillapítása.
6. Fájdalom jellegéből: tompa, szúró, görcsös, égő, lüktető, nyilaló, sajgó, hasogató, feszítő, kisugárzó

Fájdalom osztályozása:

Felszíni vagy bőrfájdalom, mélyfájdalom mely számos irányba sugároz.

Kivetített fájdalom: olyan testrészen jelentkezik, ami nincs kapcsolatban az érintett beteg szervvel.

Jellegzetes fájdalomok:

1. Angina pectoris: szívizom vérellátási zavar (oxigén szegénység) idézi elő. A szegycsont mögötti hirtelen fellépő markoló, görcsös fájdalom, mely kisugárzik a bal karba, vállba, nyakba, egész mellkasba. Arc kifejezése: szenvedő, sápadt, halálfélelme van, verejtékezik.
2. Infarctus szívizom elhalás. Az angina pectorisnál említett helyeken, de elsősorban a szegycsont mögött fellépő tűrhetetlen fájdalom, mely a gyógyszerek adására sem enyhül. Életveszélyes állapot.
3. Tüdőembólia vénás rendszerből az artéria pulmonalisba jutott vérrög idézi elő. Hirtelen támadó igen erős mellkasi fájdalom, légvételkor fokozódik. A beteg szederjes, a bőre hűvös, nyirkos, pulzusa gyors, könnyen elnyomható, légzése felületesebb, pupillája tág. Életveszélyes állapot. Nyugalomba helyezzük, orvost kell hívni
4. Epeköves roham jobb bordaív alatt kezdődő, a jobb lapocka irányába és a jobb vállba sugárzó igen erős fájdalom. A beteg nyugtalan. Görcsoldó hatására is csak lassan mérséklődik.
5. Veseköves roham igen erős, szinte kibíratatlan derék fájdalom, mely kisugárzik az alhasba, combba, herékbe, nagyajkakba. Gyakori vizelési ingerrel jár. Görcsoldó hatására lassan enyhül.
6. Nyombélfekély Éhgyomorra jelentkezik, elsősorban a hajnali órákban és délelőtti időben. Erős, gyomortáji fájdalom, kisugárzik a hát vagy szegycsont irányába. Tej, keksz fogyasztására enyhül.
7. Vakbélgyulladás A has jobb oldalán jelentkező, a bal oldalra is kisugárzó fájdalom. Hányás, láz, fehérvérsejt szám emelkedés. Jellegzetes görnyedt testtartás figyelhető meg.
8. Hashártya gyulladás Az egész hasra kiterjedő fájdalom, legtöbbször üreges szerv (gyomor, bél) átfuródásából következő fertőzésnek, gyulladásnak a következménye. A has deszka kemény, feszes, szenvedő az arc kifejezése a fájdalom igen erős. **Életveszélyes állapot.**
9. Végtag fájdalom a végtagokon hirtelen fellépő fájdalom érelzáródási betegséget jelez. (trombózis)
10. Agyhártyagyulladás Jellegzetes „agárkutya pózban” fekszik a beteg, hirtelen fellépő fejfájás és hányinger nélkül jelentkező hirtelen sugárhányás jellemzi.
11. Fejfájás lehet enyhe, tompa de lehet kibíratatlan migrénes melyet kísérhet hányás, szédülés. Oka lehet: agyvelő gyulladás, agyhártya gyulladás, agyvérzés, agyembolia, agydaganat, agyi erek nyomásváltozásai, agynyomás fokozódása, magas vérnyomás, keringési zavar, mérgezés, napszúrás, időváltozás.
12. Migrén Órákig vagy napokig tartó, erős féloldali fejfájás. Többnyire rohamszerűen jelentkezik, esetenként hányás, szemkáprázás és látási zavar kíséretében. Oka egyelőre ismeretlen.

A fájdalom mérésére alkalmazott módszerek felnőtt és gyermek betegek esetén:

Ezek a módszerek kizárólag a fájdalomcsillapítás hatásosságának mérésére használhatók, tehát az mérhető velük, hogy egy adott embernek mennyire hatásosan sikerült a fájdalmát csillapítani.

Visual Analóg Skála (VAS):

A VAS esetében megkérjük betegeinket, hogy egy 10 cm-es szakaszon, ahol a szakasz kezdőpontja az "egyáltalán nem fáj", végpontja pedig a "tűrhetetlen fájdalom", jelöljék be fájdalmuk erősségét.

Ezek a módszerek kizárólag a fájdalomcsillapítás hatásosságának mérésére használhatók, tehát az mérhető velük, hogy egy adott embernek mennyire hatásosan sikerült a fájdalmát csillapítani.

Numerikus skála:

A *numerikus* skálák esetében a beteg osztályozza fájdalmát 0-tól 10-ig, ahol a 0 az "egyáltalán nem fáj", a 10 pedig a tűrhetetlen fájdalmat jelöli.

Arc skála:

Csecsemőknél és kisgyermeknél az arckifejezésből olvassuk le a fájdalom értékét. A sírás jellege is irányadó. Megfigyeljük: finto, fogak összeszorítása, homlokráncolás, ajak harapdálás.

A fájdalom dokumentálása: Ápolási lapon, lázlapon